

5. Матіос А. В. Адміністративна відповідальність посадових осіб : монографія / А. В. Матіос. – К. : Знання, 2007. – 223 с.
6. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : Навчальний посібник / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.

Ілля Вікторович Кашов – студент I курсу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Оксана Володимирівна Панасюк** – завідувач
кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Згідно з ч. 5 ст. 55 Конституції України у кожного є право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права та свободи від порушень та протиправних посягань. Тобто кожна особа має право вільно обирати незаборонений законом засіб захисту прав і свобод.

Ефективність захисту прав суб'єктів господарювання від порушень залежить від обраного способу захисту, оскільки ним зумовлюється реальність відновлення порушеного права, суб'єкт, який уповноважений застосовувати такі способи захисту порушеного права, а також порядок захисту в цілому.

Значення способів захисту прав суб'єктів господарювання істотно зростає у зв'язку з підвищенням ролі правових засобів у нормативній регламентації сфери господарювання. Способи захисту прав суб'єктів господарювання, закріпленні в законодавстві, мають розглядатися як один із діючих важелів механізму господарювання, що справляють значний вплив на ефективність господарської діяльності. Способи захисту порушених прав суб'єктів господарювання набувають все більшої актуальності у зв'язку з оновленням господарського законодавства, дією Господарського кодексу України (надалі — ГК) [1], трансформацією самих способів в умовах розвитку ринкової економіки.

Спосіб захисту прав втілює безпосередню мету, якої прагне досягти суб'єкт захисту, вважаючи, що таким чином буде припинене порушення (чи оспорювання) його прав, він компенсує витрати, що виникли у зв'язку з порушенням його прав, або в інший спосіб нівелює негативні наслідки порушення його прав [2, с. 245].

Частина 2 ст. 20 ГК називає 11 універсальних способів захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання:

- 1) визнання наявності або відсутності прав;
- 2) визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших

суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемлюють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів; визнання недійсними господарських угод з підстав, передбачених законом;

3) відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання;

4) припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення;

5) присудження до виконання обов'язку в натурі;

6) відшкодування збитків;

7) застосування штрафних санкцій;

8) застосування оперативно-господарських санкцій;

9) застосування адміністративно-господарських санкцій;

10) установлення, зміни і припинення господарських правовідносин;

11) іншими способами, передбаченими законом.

Цей перелік не є вичерпним. Що ж до інших способів захисту прав суб'єктів господарювання, передбачених законами, можна назвати, наприклад, отримання дозволу на узгоджені дії (ст. 10 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [3]), визнання незаконною бездіяльність органу державної влади (ст. 16 Цивільного кодексу України), визнання правочину дійсним (ст. ст. 219-221, 226 Цивільного кодексу України [4]).

З аналізу практики господарських судів вбачаються певні підходи до визначення способів захисту порушеного права. Зокрема, Вищий господарський суд України листом від 14 грудня 2007 р. № 01-8/974 «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності» запропонував певні критерії визначення належного способу захисту порушеного права: «Обрання способу захисту порушеного права здійснює позивач, але господарський суд, приймаючи рішення зі справи, має перевірити відповідність обраного способу закону та призначенню судового захисту». Далі ці положення уточнюються вказівкою на те, що «перевірка відповідності цього способу наявному порушенню і меті судового розгляду є обов'язком суду, який має приймати рішення зі справи в межах позовних вимог і з урахуванням фактичних обставин конкретної справи, беручи до уваги як можливість у той чи інший спосіб захистити порушене право (за наявності підстав для цього), так і необхідність подальшого виконання прийнятого судом рішення» [5]. Мета застосування вказаних способів захисту полягає в тому, щоб примусити або спонукати порушника припинити дії, що порушують майнові права суб'єктів господарювання, або попередити такі дії. Саме з цією метою здійснюються, наприклад, масові звернення до господарських судів юридичних осіб, що виступають як платники податків, з позовами про визнання недійсними актів податкових органів

про застосування до них фінансової відповідальності за різноманітні порушення податкового законодавства.

Українським законодавством не передбачено всіх дієвих способів захисту прав, які б реально могли захищати права та інтереси суб'єктів господарювання. На теперішній час, суди, органи державної влади та суб'єкти господарювання обмежені лише тими способами захисту, які прямо прописані в законодавчих актах, та для яких передбачено механізм реалізації.

Література

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. (зі змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Рожкова М. А. Средства и способы правовой защиты сторон коммерческого спора / М. А. Рожкова. — М. : Волтерс Клувер, 2006. — 416 с.
3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січ. 2001 р. (зі змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. (зі змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Лист Вищого господарського суду України від 14 грудня 2007 р. № 01-8/974 «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_974600-07.

Валерія Владиславівна Кунець – студентка I курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: **Оксана Володимирівна Панасюк** – завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ФІЗИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Успішний розвиток валютних відносин можливий за умови існування особливого ринку, на якому можна вільно продати та купити валюту. Без такої можливості економічні контрагенти просто не змогли б